

SUOMUSSALMI, kulttuurikasvatussuunnitelma

Käsite kulttuurikasvatussuunnitelma eli KOPS

Kulttuurikasvatussuunnitelma on **vuosittain toistuva, etukäteen budjetoitu ja selkeillä sopimuksilla aikaansaatu** kokonaisuus, jossa kunkin kunnan toivomalle ikäryhmälle taataan halutunlainen taide- ja kulttuurikasvatus. Kulttuurikasvatussuunnitelma tarjoaa tietoa asuinkunnan historiasta, käytännöistä, merkkihenkilöistä ja jo olemassa olevasta tarjonnasta siinä, kun antaa osallistujille mahdollisuuden avartaa maailmankatsomustaan sekä käyttää älyään ja luovuuttaan. KOPSin parissa toimivat aina kunkin taiteenalan ammattilaiset sekä kulttuurikasvattajat. Laatu on kaiken ytimessä.

Kulttuurikasvatussuunnitelmat perustuvat lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta. Kunnan kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jolla kunta edistää kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä sekä taide- ja kulttuurikasvatusta ja kulttuuriperintöä. Alla kerrotaan lyhyesti mitä hyötyä kulttuurikasvatussuunnitelmista on.

1) Yhdenvertaisuus

Kuntien toimielinten hyväksymä ja perustasolla budjettiin pysyvästi laitettu KOPS on jokaisen kunnan lapsen ja nuoren saavuttava suunnitelma. Tällöin perheen asuinpaikka, varallisuus, etninen tausta tai elämäntilanne eivät vaikuta siihen, pääseekö lapsi osaksi taide- ja kulttuurituokioita.

2) Saavutettavuus

Suuressa kaupungissa on usein valtavasti mahdollisuuksia harrastamiseen ja kaiken kokemiseen jo valmiiksi. Pienemmissä ja syrjäisemmissä kunnissa KOPS takaa sen, että esitykset ja ammattitaitelijoiden ja kulttuurikasvattajien vierailut eivät jää suurten kaupunkien asukkaiden yksinoikeudeksi. Kulttuuritoiminnan esteettömyys on oltava saavutettavuuskriteereiltään laajaa (liikuntarajoitteiset, monikieliset).

3) Kunnan elinvoimaisuus, yhteisöllisyys ja työllistävä vaikutus

Ennalta suunniteltu ja budjetoitu, strategiaan asti saatu kulttuurikasvatussuunnitelma on mille tahansa kunnalle eduksi. Se osoittaa, että kulttuuria ja taidetta arvostetaan kunnassa, ja näiden alojen monipuolinen, kerrannainen vaikutus ihmisten hyvinvointiin sekä työllistymiseen ymmärretään. KOPS-työssä alueen omat taiteilijat ja taidelaitokset saavat vuosittain toistuvaa lisätyötä ja alueen lapset, nuoret ja muut asukkaat oppivat tietämään mitä oman kunnan

alueella on. Yhteisöllinen vaikutus on suuri, jos mukana ovat niin paikalliset yritykset sponsoroimassa kokonaisuuksia kuin taiteilijat, koulut, päiväkodit, galleriat, mahdollisesti myös useaan KOPSiin kirjoitetut palvelutalot tai muut yksiköt. Kulttuurikasvatussuunnitelmasta saa helposti tehtyä koko kunnan yhteisen asian.

4) Lasten tunne- ja esiintymistaidot sekä monipuolinen maailmankatsomus

Tutkimuksissa on moneen kertaan todettu kuinka pitkäaikainen kulttuurin ja taiteen harrastaminen on vähentänyt ja ennaltaehkäissyt monia ongelmia ihmisten käytöksessä, oppimisessa, kaveritaidoissa tai avarakatseisemmassa suhtautumisessa maailmaan. Kulttuurin ja taiteen kautta on mahdollista käsitellä mitä tahansa asiaa tavalla, joka jättää pysyvämpiä positiivisia muistijälkiä. Oman luovuuden tuominen esiin ja heittäytyminen uuteen tekee kaikille ihmisille hyvää, positiivisen minäkuvan ja onnistumisen kokemusten saaminen on yhä tärkeämpää nykymaailmassa. Juuri niitä kulttuurikasvatussuunnitelma haluaa antaa, sillä suunnitelman toteuttajina ovat nimenomaan eri taiteenalojen ammattilaiset. Mille tahansa kunnalle on hyötyä siitä, että sen lapsista kasvaa esiintymistaitoisia ja monipuolisesti ajattelevia, toiset ihmiset huomioonottavia nuoria. Taide ja kulttuuri on väylä, jota jokaiselle pitää antaa mahdollisuus hyödyntää.

Kulttuurikasvatussuunnitelman konkreettinen toteutus kunnassa

Alla on ensin kirjoitettuna auki **KULTTUURIKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTASO**, jossa **työpajoissa ja käyntikohteissa pääsee tekemään paljon itse ja tutustumaan kattavasti eri taiteenaloihin.**

Perustason jälkeen esitetään KAKKOSTASON toiminta, eli esittävän taiteen kokonaisuudet, jotka eivät mene enää ikäryhmäjaon mukaan vaan ovat useimmiten tarjolla kaikille. Ne budjetoidaan erikseen sen mukaan, onko kunnalla esimerkiksi sopimus Konserttikeskuksen/ Kattilan /Vaaran /Kultturan tai jonkun muun esittävän taiteen toimijan kanssa. Valmiita kokonaisuuksia kakkostasosta ei kuitenkaan voi kirjoittaa auki samalla lailla kuin perustasolla, sillä ohjelmistot vaihtuvat vuosittain, samoin kuin kiertueella olevat esittävän taiteen tuottajat. Kakkostaso kannattaa kuitenkin budjetoida valmiiksi niin, että mukana ovat sopimustuottajat ja lisäksi mahdolliset muut vierailut.

Kulttuurihyvinvointisuunnitelma osana kulttuurikasvatussuunnitelmaa

Kulttuuri on olennainen osa suomussalmelaisuutta. Kulttuuri on nostettu yhdeksi kärjeksi myös kunnan strategiassa. Strategian mukaan Suomussalmella on vahva identiteetti ja elävä omaleimainen kulttuuri. Elämme luonnon rytmissä. Tämä tarkoittaa sitä, että vaalimme

puhdasta luontoa, sivistystä ja elävää kulttuuriamme, elämme luonnon rytmissä ja olemme osa sitä. Vilkas tapahtuma- ja kulttuuritarjonta on osa suomussalmelaisuutta. Kulttuuri hyvinvointisuunnitelman painopistealueissa ja kehittämiskohteissa:

1. Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen – kuuntelemalla kuntalaisia vahvistetaan yhdenvertaisuutta ja osallisuutta. Kunnan kulttuuritoimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä kuntalaisten kanssa. Kulttuuritoimi järjestää säännöllisesti (1–2 krt/vuosi) keskustelutilaisuuksia kulttuuritoiminnasta. Näissä tilaisuuksissa kuntalaiset voivat kertoa omia ideoitaan ja toiveitaan siitä, minkälaisia kulttuuritapahtumia kuntaan haluttaisiin. Osallisuutta vahvistetaan myös kulttuuriavustusten myöntämisen kautta. Avustuksia voivat hakea kunnassa toimivat yhteisöt tai yksittäiset kuntalaiset omien kulttuuriprojektien ja tapahtumien järjestämiskustannuksiin. Kulttuuritoimi voi myös olla kumppanina tilaisuuksien järjestämisessä. Kuntalaisten ja järjestöjen panos kunnan kulttuuritoimintaan on merkittävä voimavara, joka monipuolistaa ja elävöittää kulttuuritarjontaa. Samalla juuri tämä kuntalaisten oma toiminta vahvistaa kunnan kulttuurielämän omaleimaisuutta. Kulttuuritoimen kautta tarjotaan kulttuuria monipuolisesti eri kohderyhmille. Vanhusten palveluasumisyksiköihin, vammaispalvelukeskukseen ja kuntoutuskodille järjestetään mahdollisuuksien mukaan musiikki-, teatteri- ja tanssiesityksiä. Kulttuuria pyritään viemään eri puolille kuntaa, myös sivukylille, yhdessä yhteistyökumppaneiden ja paikallisten toimijoiden kanssa. Varhaiskasvatukseen ja kouluille järjestetään vierailuesityksiä. Kulttuurikasvatussuunnitelmaa kehitetään yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa. Yhteisölliset tapahtumat, kuten Taiteiden yö, Ämmän kesäillat ja lukuisat keskustelutapahtumat, tarjoavat monenlaisia kulttuurielämyksiä kaiken ikäisille kuntalaisille. Kaiku-kortin kautta mahdollistetaan vähävaraisiksi itsensä kokeville kuntalaisille pääsy kulttuuritapahtumiin sekä osallistuminen Kianta-opiston kursseille, esimerkiksi musiikki- ja kuvataideryhmiin.

2. Viihtyisä ja turvallinen elinympäristö – huomioidaan Suomussalmen luontoarvot, turvallisuus ja viihtyisyys päätöksenteossa Taide ja kulttuuri lisäävät kunnan viihtyisyyttä lisäämällä elinympäristön esteettisyyttä. Kunnassa on aloitettu prosenttitaidehankinnat uuden yhtenäiskoulun rakentamisen yhteydessä. Prosenttitaideperiaatetta toteutetaan jatkossakin uudiskohteissa mahdollisuuksien mukaan. Taidetta ja kulttuuria viedään ihmisten arkiseen elinympäristöön erilaisten tapahtumien ja näyttelyiden muodossa aktiivisesti. Ympäristötaideteos Soiva Metsä palvelee kuntalaisia ja matkailijoita kesäkaudella. Soiva Metsä on luontoon sijoitettu musiikillinen polku, jonka varteen on rakennettu ihmisen kokoisia soittimia. Soittimia saa soittaa kulkiessaan polkua eteenpäin. Soiva Metsä vaatii jatkuvaa ylläpitoa ja kunnostusta. Soiva Metsä on ainutlaatuinen luonto- ja kulttuurikohde.

3. Suunnitelmallinen päätöksenteko – hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta ja palvelut Suomussalmella on mahdollista harrastaa ja osallistua hyvin monenlaiseen kulttuuritoimintaan.

Kainuun musiikkiopiston toimipiste tarjoaa eri ikäisille mahdollisuuksia monipuoliseen musiikin harrastamiseen. Kianta-opiston opiskelijana voi osallistua kursseille, joissa on teemoja laajasti taiteen eri osa-alueilta. Kirjasto palvelee kuntalaisia sekä pääkirjastolla aukioloaikoina ja omatoimikirjastona että kirjastoauto Ranstakan kautta. Kirjastolla toimiva Galleria Kieppi toimii erilaisten taidenäyttelyiden järjestämipaikkana ympäri vuoden. Kotiseutumuseo palvelee kesäisin sekä kuntalaisia että matkailijoita. Kotiseutumuseolla järjestetään mahdollisuuksien mukaan myös erilaisia kulttuuritapahtumia. Yhteistyösopimus Suomussalmen Näyttämöyhdistyksen kanssa luo vankan pohjan kunnan kulttuuritoiminnalle. Teatteri Retikka tuottaa vuosittain ainakin kesäteatteriesityksen ja pikkujoulushown, sekä hoitaa tekniikan kunnan tilaisuuksissa sopimuksen mukaan. Kesäteatterialueen kehittämiseen on panostettu. Alueella on kesäteatteritoiminnan lisäksi kesän aikana konsertteja ja muita vierailuesityksiä vaihtelevasti. Alueen käytöstä vastaa kulttuuritoimi.

VARHAISKASVATUS

Yleistä varhaiskasvatuksessa:

Kaikessa taiteenaloihin liittyvässä opetuksessa huomioidaan varhaiskasvatussuunnitelman laaja kohta "kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu" sekä nähdään lapsi nimenomaan aktiivisena toimijana. Kulttuuriseen osaamiseen kuuluu lapsen ikätason mukainen tutustuminen oman kunnan taiteilijoihin, rakennuksiin, näyttelytoimintaan tai luonnonympäristöihin. Kaikki taiteen tekeminen taas tukee vuorovaikutusta ja ilmaisua ja vahvistaa lapsen näkemystä itsestään luovana ja onnistuvana yksilönä.

Varhaiskasvatuksen totutut käytännöt

- osallistuminen esittävän taiteen näytöksiin
- tutustuminen kirjaston palveluihin

Ikäryhmäkohtainen kulttuurikasvatus

***0–3 v ja perhepäivähoitajat. Rytmiiikka:**

Rytmiälypy-työpaja, jossa pääsee tutustumaan maailman eri rumpuihin ja helistimiin. Paja on joka vuosi erilainen, eri painotuksilla. Tehdään yhteistyötä musiikkiopiston kanssa.

*** 4 v. Leikkiperinne**

Mitä on perinne? Millaisia olivat leikit isovanhempien aikana tai jo kauan ennen sitä, ennen kännykkää tai tablettia? Opetellaan rakentamaan joku vanhan aja lelu (esim. surra, pehmolelu,

käpylehmä etc). Harjoitellaan erilaisia perinneleikkejä ja järjestetään isovanhempien ja/tai palvelutalon asukkaiden kanssa perinneleikkipäivä. Maailman leikkiperinteet, miten leikitään Euroopassa, Afrikassa, Aasiassa? Toteutetaan yhteistyössä maahanmuuttopalveluiden kanssa.

*** 5 v. Soveltava teatterin työpaja.**

Käynti Kurimon kulttuuripolulla. Perään soveltavan teatterin työpaja, jossa sukellaan vanhaan aikaan. Toteutuksessa tehdään mahdollisesti yhteistyötä Kulttuurin kanssa.

***Eskarit: Säveltäminen.**

Käynti Soivassa metsässä ihailmassa ja kokeilemassa! Sen jälkeen biisipaja, jossa tehdään ryhmälle oma metsälaulu. Toteutuksessa tehdään yhteistyötä mahdollisesti Kattilan kanssa.

PERUSKOULU

Kaikille peruskouluille

- osallistuminen vuotuisjuhliin
- osallistuminen esittävän taiteen esityksiin
- Lukupolku (ks. liite)

Alaluokat:

1. lk Perinnekulttuurit: Liittyy opetussuunnitelman kohtaan Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Käynti kotiseutumuseolla ja siihen tutustuminen. Koululla opetellaan keramiikkatyöpajassa vanhan ajan tekniikoita.

2. lk Kuvataide: Liittyy opetussuunnitelman kohtaan Ympäristön kuvakulttuurit

Käynti galleria Kiepissä. Kuvataiteilijan johdolla tehdään luokan yhteinen teos, johon jokainen tekee yhden A4-kokousen osan.

3. lk Sanataide: Liittyy opetussuunnitelman kohtaan Tekstien tuottaminen (S3)

Käynti kirjastossa. Lastenkirjallisuudesta inspiroituvaa sanataidetta ja uuden luomista.

4. lk Tanssi. Liittyy opetussuunnitelman kohtaan Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Käynti katsomassa Hiljaista kansaa. Perään luovan tanssin työpaja, jossa hahmot alkavatkin liikkua.

5. Ik Draama: Liittyy opetussuunnitelman arvoperusteeseen Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Käynti Turjanlinnassa. Sen perään draamatyöpaja, jossa suunnitellaan pienoisenäytelmäksi lyhyt kohtaus Ilmari Kiannon elämästä.

6. Ik Musiikki: Liittyy opetussuunnitelman kohtaan Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Käynti Vienan reitillä ja Rautiaisen myllyllä. Koululla Lönnrotin matkassa-työpaja, jossa oppilaat pääsevät itse kokeilemaan erilaisia kalevalaisen ajan itäisessä Suomessa käytettyjä soittimia, rapapallista lirun kautta jouhikkoon ja vaskikanteleeseen. Runolauluna opetellaan Jussi Huovisen kunniaksi Kalevalasta kohta, joissa puhutaan Vienan reitiltä edelleen löytyvästä Satalatvaksi nimetystä puusta.

Yläluokat

7. Ik Animaatiotyöpajat

Tutustutaan trikki- ja animaatiotekniikoihin sekä kokeillaan animaation tekemistä.

8. Ik Elokuvasvatus.

Elokuvapajat. Omat työpajat elokuvan käsikirjoittamisesta, tekemisestä ja elokuvamaailmasta.

9. Ik Valokuvaus: Liittyy opetussuunnitelman kohtaan Taiteen maailmat S3

Valokuvauspajat. Ensimmäisellä kerralla käydään läpi kuvallisen ilmaisun perusteita. Toisella kerralla käynti Hossan kalliomaalauksia katsomassa valokuvaajan kanssa. Kolmannella kerralla kootaan valokuvat ja keskustellaan niistä.

LUKIO

***1.Ik Sirkus: Liittyy maantiedon opetussuunnitelman kohtaan Yhteinen maailma (GEO3)**

Ihmistoiminnan jäsentyminen maapallolla siirretään sirkukseen, eikä se ole edes vaikeaa, sillä sirkus on oma pienoismaailmansa, jossa jokaisella on oma paikkansa.

***2.Ik Luova työ ammattina-kokonaisuus: Liittyy opetussuunnitelman kohtaan Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)**

Katsotaan video luovan työn eri ammattilaisista haastatteluineen. Lisäksi vuosittain joku paikallinen taiteilija tai taitelija Hyrynsalmen Mustarinda-talolta tulee pitämään työpajaa omasta taiteenlajistaan, ja samalla kertoo mitä hänen työhönsä kuuluu.

***3.lk Ympäristötaide. Liittyy opetussuunnitelman arvoperusteeseen Kestävän elämän välttämättömyys**

Käynti Ämmänpäreellä, keskustellaan ympäristötaiteen merkityksestä. Tämän jälkeen ympäristötaidetyöpaja Hyrynsalmella Mustarinda-talolla.

Aikuiskoulutus

Tutustuminen paikallisiin kulttuuritoimijoihin, ”ammattina kulttuuri”

Suomalainen elokuva, uutta tai vanhaa, miltä suomalainen elokuva näyttää ja kuulostaa?

KULTTUURIKASVATUSSUUNNITELMAN KAKKOSTASO, esittävät taiteet

- 1) Suomussalmella on jo vakiintuneita käytäntöjä esittävän taiteen puolella yhteistyössä mm.
-Teatteri Retikka / Suomussalmen Näyttämöyhdistys ry
- 2) Kiertue-esityksiä paikan päälle tuovat vuosittain tai sopimuksen mukaan mm.
-Konserttikeskus, Konsertti joka kouluun-toiminta